

Barnombudsmannens anmälningsskyldighet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag om utökad anmälningsskyldighet för Barnombudsmannen.

Förslaget innebär att Barnombudsmannens anmälningsskyldighet kommer att överensstämma med motsvarande anmälningsskyldighet i socialtjänstlagen. Barnombudsmannen ges också möjlighet att till Inspektionen för vård och omsorg lämna uppgifter som kan vara av betydelse för dess tillsyn.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:19 Barnombudsmannens anmälningsskyldighet.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

 Propositionens huvudsakliga innehåll4

Utskottets överväganden.....5

 Barnombudsmannens anmälningsskyldighet.....5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag8

 Propositionen8

Bilaga 2

Regeringens lagförslag9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Barnombudsmannens anmälningsskyldighet

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:335) om Barnombudsman,
 2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:19 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 21 november 2017

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Lennart Axelsson (S), Katarina Brännström (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlqvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Ann-Britt Åsebol (M), Christina Östberg (SD) och Eva Lohman (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:19 Barnombudsmannens anmälningsskyldighet.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1993:335) om Barnombudsman och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), nedan förkortad OSL, när det gäller Barnombudsmannens anmälnings- och uppgiftsskyldighet.

De förslagna ändringarna innebär att Barnombudsmannens anmälningsskyldighet kommer att överensstämma med motsvarande anmälningsskyldighet i socialtjänstlagen (2001:453), nedan förkortad SoL. Barnombudsmannen ges vidare genom de föreslagna ändringarna möjlighet att till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) lämna uppgifter som kan vara av betydelse för dess tillsyn.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Utskottets överväganden

Barnombudsmannens anmälningsskyldighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Barnombudsmannens anmälnings- och uppgiftsskyldighet

Barnombudsmannen har i dag en begränsad anmälningsskyldighet när det gäller barn som far illa. Enligt regeringen är anledningen till detta att myndigheten från början var tänkt att arbeta övergripande på strukturell nivå med barn- och ungdomsfrågor snarare än direkt med enskilda barn eftersom myndigheten inte handlägger enskilda ärenden.

Regeringen konstaterar emellertid att Barnombudsmannens kontakter med barn och unga i utsatta situationer har ökat, vilket medfört att myndigheten oftare ställs inför olika situationer som kan motivera en anmälan till socialnämnden. De flesta barn och unga som anförtror myndigheten uppgifter om en svår situation och som väljer att inte vara anonyma vill enligt regeringen att Barnombudsmannen ska göra något för att hjälpa dem när det gäller både vägledning och behovet av skydd.

Anmälningsskyldigheten i 14 kap. 1 § SoL gäller för myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som kommer i kontakt med barn och ungdomar och deras förhållanden på ett sådant sätt att de kan få indikationer om att ett barn far illa. Regeringen bedömer att Barnombudsmannen numera också är en myndighet som kan få sådana indikationer. Därför anser regeringen att det inte längre finns någon anledning att Barnombudsmannens anmälningsskyldighet ska skilja sig från övriga myndigheters skyldighet att göra anmälan till socialnämnden. Myndighetens anmälningsskyldighet är enligt regeringen också en viktig del av förtroendet för Barnombudsmannen.

Regeringen anför härfter att anmälningsskyldiga som en följd av anmälningsplikten också har en skyldighet att lämna uppgifter om det förhållande som anmälningsplikten omfattar.

För att tydliggöra innebörden och omfattningen av Barnombudsmannens gällande uppgiftsskyldighet föreslår regeringen att det av lagen om Barnombudsman ska framgå att det med anmälningsskyldigheten alltid följer en skyldighet att lämna uppgifter om det förhållande anmälningsplikten omfattar. Barnombudsmannens skyldighet i detta avseende är densamma som gäller för andra anmälningspliktiga myndigheter.

Barnombudsmannens möjlighet att lämna uppgifter till socialnämnden eller Inspektionen för vård och omsorg

Enligt regeringens förslag ska Barnombudsmannen även fortsättningsvis, i de fall myndigheten inte är anmälningsskyldig, ha möjlighet att lämna uppgifter av betydelse för en utredning av ett barns behov av skydd. Regeringen föreslår att detta regleras i en ny bestämmelse i lagen om Barnombudsman. I likhet med vad som gäller enligt SoL föreslår regeringen vidare att det även regleras att uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd får lämnas. Enligt regeringen är anledningen till detta att ”skydd” antyder att tvångsomhändertagande skulle kunna komma i fråga medan ”stöd” har kommit att förknippas med enbart frivilliga insatser.

Mot bakgrund av att Barnombudsmannens kontakter med barn och unga och särskilt barn i utsatta situationer har ökat bedömer regeringen att det även finns ett behov av att Barnombudsmannen ska kunna lämna uppgifter till tillsynsmyndigheten.

Regeringen anför att det finns situationer där ett barn sällan är hjälpt av att Barnombudsmannen enbart gör en anmälan till socialnämnden. Det gäller t.ex. barn som är placerade på särskilda ungdomshem, hem för vård eller boende, familjehem eller barn inom den psykiatriska tvångsvården. En anmälan till tillsynsmyndigheten kan då enligt regeringen vara mer ändamålsenlig, i vart fall som komplement till en anmälan till socialnämnden.

Mot denna bakgrund anser regeringen att sekretessbestämmelser inte bör hindra att Barnombudsmannen lämnar uppgifter till tillsynsmyndigheten då det är fråga om barns behov av stöd och skydd. En bestämmelse bör därför införas som innebär att Barnombudsmannen får lämna uppgifter som kan vara av betydelse för IVO:s tillsyn. Uppgifterna kan avse såväl socialtjänstens som hälso- och sjukvårdens insatser som rör enskilda barn eller strukturella brister.

Ändring i offentlighets- och sekretesslagen

I Barnombudsmannens verksamhet gäller sekretess för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (33 kap. 2 § OSL). Regeringen konstaterar att Barnombudsmannen enligt nuvarande lagstiftning ofta är förhindrad att lämna uppgifter till exempelvis en annan myndighet. Sekretessen hindrar dock inte att Barnombudsmannen gör en anmälan och lämnar uppgifter till socialnämnden (33 kap. 3 § OSL).

Det finns enligt regeringen i dag inte någon sekretessbrytande bestämmelse eller uppgiftsskyldighet som medför att Barnombudsmannen kan eller ska lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess till en myndighet som utövar tillsyn över en annan myndighet (jfr 10 kap. 17 § OSL). Mot bakgrund av förslaget att Barnombudsmannen ska ges möjlighet att även lämna uppgifter av betydelse för tillsyn till tillsynsmyndigheten för bl.a. hälso- och sjukvård

och socialtjänsten, IVO, måste det därför enligt regeringen införas en sekretessbrytande bestämmelse även gentemot IVO.

Regeringen föreslår därför att 33 kap. 3 § OSL kompletteras så att det framgår att Barnombudsmannen utan hinder av sekretess även får lämna uppgifter till IVO i enlighet med vad som föreskrivs i 8 § lagen om Barnombudsman.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet finner att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformade och att de bör antas. Med detta föreslår utskottet att riksdagen antar de lagförslag som läggs fram i propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:19 Barnombudsmannens anmälningsskyldighet:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:335) om barnombudsmannen.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:335)
om Barnombudsman

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:335) om Barnombudsman

dels att 7 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 8 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Barnombudsmannen *skall* genast till socialnämnden anmäla om ombudsmannen i sin verksamhet får kännedom om att ett barn miss-handlas i hemmet eller om det i annat fall måste antas att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Om det finns särskilda skäl får anmälan till socialnämnden göras även i andra fall.

Ombudsmannen får lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd.

Barnombudsmannen *är skyldig* att genast anmäla till socialnämnden om ombudsmannen i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Barnombudsmannen *är skyldig* att lämna uppgifter om det förhållande anmälningsplikten omfattar.

8 §

Barnombudsmannen får lämna

1. socialnämnden uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd,

2. Inspektionen för vård och omsorg uppgifter som kan vara av betydelse för myndighetens tillsyn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Senaste lydelse 2002:377.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 33 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 kap.

3 §

Sekretessen enligt 2 § hindrar inte att Barnombudsmannen gör anmälan och lämnar uppgift till socialnämnden enligt vad som föreskrivs i lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Sekretessen enligt 2 § hindrar inte att Barnombudsmannen gör anmälan och lämnar uppgift till socialnämnden *eller lämnar uppgift till Inspektionen för vård och omsorg enligt vad som föreskrivs i lagen (1993:335) om Barnombudsman.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.